

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОНАВСТВО”
(для магістрів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

“Порівняльне правознавство” є однією з нормативних навчальних дисциплін освітньо-професійної підготовки магістрів з правознавства, що вивчає спільні ознаки і специфіку національних правових систем та їх окремих елементів.

Мета навчальної дисципліни:

- ознайомити студентів з особливостями та загальними тенденціями розвитку національних правових систем та їх сімей на підставі їх порівняння;
- сформувати у студентів правничий світогляд, правосвідомість і правову культуру правознавця, юридичне мислення;
- навчити студентів застосовувати теоретичні правничі знання для здійснення порівняльно-правового аналізу;
- навчити студентів застосовувати порівняльно-правові дослідження для поглиблення їх правових знань.

Завдання навчальної дисципліни:

- навчити студентів здійснювати порівняльний аналіз правових явищ, виявляти їх спільні ознаки та відмінності на підставі встановлення визначених критеріїв порівняння;
- надати студентам правничий матеріал щодо становлення та розвитку правових систем зарубіжних держав;
- навчити студентів користуватися термінологією, що застосовується в юридичній компаративістиці;
- навчити студентів систематизувати правові знання щодо особливостей різних сімей права, аналізувати їх та узагальнювати;
- навчити студентів, на підставі узагальнення інформації про різні правові системи світу, виявляти загальні тенденції розвитку національних правових систем та їх сімей;
- навчити студентів, на підставі застосування порівняльно-правових досліджень, виявляти процеси взаємовпливу національних правових систем різних країн, а також систем міжнародного та внутрішньодержавного права.

Вивчення навчальної дисципліни “Порівняльне правознавство” пов’язане із набуттям студентами знань з міжнародного права, теорії держави та права, історії держави і права зарубіжних держав, Конституційного права зарубіжних держав, а також філософії права.

Підготовлено доцентом кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства *І. О. Шашковою-Журавель*

Затверджено на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 3 від 05.11.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Шашкова-Журавель І. О. Навчальна програма дисципліни “Порівняльне правознавство” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Порівняльне правознавство”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади порівняльного правознавства
1	Історія порівняльного правознавства
2	Теорія порівняльного правознавства
3	Методологія юридичної компаративістики
4	Порівняльно-правові дослідження сучасних правових вчень
	Змістовий модуль II. Характеристика порівняльно-правових досліджень окремих об'єктів
5	Порівняльно-правові дослідження національних правових систем
6	Порівняльно-правові дослідження сучасних правових сімей
7	Характеристика основних правових сімей сучасності
8	Сучасні процеси взаємовпливу національних правових систем
9	Порівняльно-правові дослідження міжнародного права і внутрішнього права країн світу
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО”

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади порівняльного правознавства

Тема 1. Історія порівняльного правознавства

Застосування порівняльних досліджень в період античності та середньовіччя. Роль італійських, німецьких та французьких університетів ХVІV–ХVІІІ ст. у забезпеченні передумов становлення юридичної компаративістики. Загальні тенденції сучасних компара-

тивістських досліджень. Концепції порівняльного правознавства. Значення французького і англійського товариств порівняльного законодавства у становленні науки порівняльного правознавства. Основні положення 1 Міжнародного Конгресу порівняльного права, 1990, Париж. Основні положення 2 Міжнародного Конгресу порівняльного права, 1924, Гаага. Основні положення 3 Міжнародного Конгресу порівняльного права, 1932, Афіни.

Література [1–5; 13]

Тема 2. Теорія порівняльного правознавства

Порівняльне правознавство як один із методів юриспруденції. Порівняльне правознавство як юридична наука. Порівняльне правознавство як навчальна дисципліна. Предмет юридичної компаративістики. Об'єкти порівняльно-правових досліджень. Сфера застосування порівняльно-правових досліджень. Принципи порівняльного правознавства. Функції юридичної компаративістики. Взаємовплив порівняльного правознавства з іншими юридичними науками.

Література [1; 3; 10; 46–48]

Тема 3. Методологія юридичної компаративістики

Поняття методології юридичної компаративістики. Система методів юридичної компаративістики. Класифікація методів, які використовуються при проведенні порівняльно-правових досліджень. Об'єкти порівняльно-правових досліджень. Сутність системного підходу до порівняльно-правового дослідження. Основні прояви порівняння як логічної пізнавальної операції. Загальні вимоги щодо аналізу об'єктів. Критерії, за якими здійснюється аналіз об'єктів дослідження. Методика порівняльно-правового дослідження законодавства. Рівні порівняльно-правових досліджень.

Література [1–3; 14; 20; 50]

Тема 4. Порівняльно-правові дослідження сучасних правових вчень

Роль порівняльного правознавства у виявленні переваг та недоліків та доведенні відносності юридичних концепцій. Правила здійснення порівняльно-правового аналізу правового вчення. Найпоширеніші помилки при здійсненні порівняльного дослідження юридичної концепції. Способи оформлення результатів порівняльно-правового дослідження правового вчення.

Література [3; 14; 23; 25; 36; 38]

Змістовий модуль II. Характеристика порівняльно-правових досліджень окремих об'єктів

Тема 5. Порівняльно-правові дослідження національних правових систем

Поняття правової системи як елемента суспільної системи. Характеристика елементів національної правової системи. Ознаки національної правової системи. Співвідношення категорій “національна правова система” і “система права”. Багатоманітність визначень поняття “національна правова система”. Аналіз різноманіття загально-теоретичних визначень структури національної правової системи. Методологічне значення правової системи. Методика дослідження національних правових систем.

Література [2; 3; 10; 12; 13; 20]

Тема 6. Порівняльно-правові дослідження правових сімей

Сутність категорії “правова сім'я”. Класифікація національних правових систем у правові сім'ї згідно з французькою школою юридичної компаративістики. Підходи німецьких компаративістів до об'єднання національних правових систем в “правові кола”. Джерела (форми) права як юридична категорія і критерій формування правових сімей. Ієрархія джерел права в різних правових сім'ях. Співвідношення звичаю і права в різних правових сім'ях. Роль законодавства як джерела права правових сімей

Література [1; 3; 7–8; 42; 44]

Тема 7. Характеристика основних правових сімей сучасності

Характеристика становлення романо-германської сім'ї права. Поняття рецепції римського права. Шляхи поширення елементів романо-германської сім'ї права поза межі континентальної Європи. Специфічні риси сім'ї континентального права. Наявність публічної та приватної складових в системі романо-германського права. Поняття англо-американської сім'ї права. Сутність системи загального права. Поняття та призначення права справедливості. Відмінність ролі статутного права в Англії та США. Судова практика або судовий прецедент як один з основних джерел англо-американської правової сім'ї. Виникнення суду присяжних та його роль у формуванні англійського права. Історія виникнення та основні джерела мусульманського права. Система джерел традиційної сім'ї права.

Література [1–2; 9–10; 20; 36]

Тема 8. Сучасні процеси взаємодії національних правових систем

Поняття правових інтеграційних процесів. Сучасні тенденції правової інтеграції на сучасному етапі розвитку світового співтовариства. Характеристика способів подолання юридичних колізій у правових системах різних держав. Зміст основних напрямів погодженого правового розвитку, їх співвідношення. Роль типових (модельних) законів в забезпеченні інтеграції правових систем держав-учасниць СНД. Державна політика щодо адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Етапи, механізми та форми забезпечення процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Література [3; 6–8; 43; 59]

Тема 9. Порівняльно-правові дослідження міжнародного права і внутрішнього права країн світу

Характеристика теорій співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Сутність взаємного впливу міжнародної і національних правових систем. Проблеми забезпечення відповідності положень національних законодавств міжнародно-правовим стандартам. Методичні рекомендації щодо здійснення порівняльно-правових досліджень проблем співвідношення міжнародного та національного права. Специфіка порівняльно-правових досліджень проблем співвідношення міжнародного та національного права. Критерії порівняльно-правового аналізу співвідношення внутрішньодержавного і міжнародного права.

Література [3; 7–8; 13; 27; 45]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Місце юридичної компаративістики в системі юридичних наук.
2. Характеристика порівняльно-правової концепції Р. Давіда.
3. Глобальна типологія національних правових систем А. Сайдова.
4. Передумови розвитку порівняльного правознавства в період античності.
5. Внесок вчених епохи середньовіччя в становлення юридичної компаративістики.
6. Характеристика статутного права Великобританії та США.
7. Сутність критерію “правовий стиль” для класифікації національних правових систем.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

8. Роль європейських університетів XV–XVIII ст. в порівнянні римського і канонічного права.
9. Порівняльний аналіз права справедливості Великобританії та США.
10. Рівні порівняльно-правових досліджень.
11. Правила здійснення порівняльно-правових досліджень.
12. Специфіка національних правових систем латиноамериканських країн.
13. Особливості розвитку галузі адміністративного права держав романо-германської правової сім'ї.
14. Характеристика Корану в системі джерел мусульманського права.
15. Національна правова система як об'єкт порівняльно-правових досліджень.
16. Характеристика російської школи юридичної компаративістики.
17. Особливості розвитку національної правової системи Японії після Другої світової війни.
18. Класичний підхід до класифікації національних правових систем Р. Давіда.
19. Роль законодавства в системі джерел права Сполучених Штатів Америки.
20. Характеристика концепції К. Цвайгerta.
21. Вплив європейської інтеграції на розвиток правових систем держав континентальної Європи.
22. Особливості сучасного етапу розвитку юридичної компаративістики.
23. Інтеграційні процеси правових систем держав СНД.
24. Особливості розвитку цивільного права в державах континентальної Європи.
25. Порівняльно-правовий аналіз національних правових систем Великобританії та США.
26. Характеристика загального права Англії.
27. Роль правової доктрини в системі джерел права романо-германської сім'ї права.
28. Вплив національної правової системи Китаю на становлення традиційної сім'ї права.
29. Специфіка національних правових систем країн Африки.
30. Характеристика галузі цивільного права країн континентальної Європи.

1. Поняття порівняльного правознавства.
2. Система загального права та їх вплив на розвиток національного права інших країн.
3. Поняття та напрями діяльності Євросоюзу щодо зближення національних правових шкіл країн-учасниць.
4. Порівняльне правознавство в античному світі.
5. Сучасний етап континентального права в Європі.
6. Роль Ради Європи у зближенні правових систем країн-членів Організації.
7. Значення діяльності компаративістів для сучасного правознавства.
8. Роль Британської імперії у запровадженні права в інших країнах, які були колоніями.
9. Рада Європи як координатор правових реформ у країнах Центральної та Східної Європи.
10. Вплив різних філософських течій на розвиток права і устрою держави.
11. Поширення загального права на континентах через використання прецедентів.
12. Особливості правового регулювання у сфері економічних, цивільно-правових і кримінально-правових відносин на підставі Шенгенських конвенцій.
13. Перші спроби порівняльного правознавства у Стародавній Греції та Римі.
14. Конституційні звичаї та впровадження загального права в країнах Америки.
15. СНД та її роль у реформуванні права країн-членів.
16. Аристотель про конституційні колізії між республіками та варварськими народами.
17. Сім'ї права релігійної орієнтації.
18. Відмінність правових реформ у країнах — членах СНД.
19. Формування та розвиток ідей порівняльного правознавства у період Відродження.
20. Мусульманське право.
21. Сучасний етап розвитку компаративістики.
22. Співвідношення права і держави.
23. Роль Корану щодо розвитку сучасного права в країнах, де найпоширенішою вірою є іслам.

24. Доктрини співвідношення національного законодавства та міжнародного права.
25. Теорія виникнення держави і права та їх вплив на порівняльне правознавство.
26. Далекосхідна школа права та її особливості.
27. Загальноправові концепції щодо об'єднання положень правових інститутів у різних школах права.
28. Вплив типології держав на характер національного законодавства.
29. Компромiс як основа далекосхідної школи права і його роль у врегулюванні спору.
30. Прийняття модельних законів та їх значення щодо зближення правових сімей.
31. Термінологія порівняльного правознавства і її значення для формування методів дослідження.
32. Вплив Конфуція на розвиток Далекосхідної школи права.
33. Співробітництво держав у сфері правової допомоги.
34. Застосування загальних і спеціальних методів дослідження у порівняльному правознавстві.
35. Соціалістичне право та його вплив на інші школи права.
36. Інформація міжнародних норм у внутрішньодержавне законодавство та її значення для порівняльного правознавства.
37. Значення діяльності компаративістів для розвитку порівняльного правознавства.
38. Мусульманське право.
39. Вплив Ради Європи на уніфікацію права.
40. Співвідношення понять "державна" і "право" у порівняльному правознавстві.
41. Порівняльне трудове право.
42. Сучасна система зближення національних законодавств та її роль у розвитку права різних країн.
43. Конгреси з питань порівняльного правознавства та їх роль.
44. Порівняльне кримінальне право країн Європи та США.
45. Імплементация норм міжнародного права у національне законодавство.
46. Перші спроби порівняльного правознавства у Стародавній Греції та їх роль.
47. Вплив континентального права на правову систему України.
48. Мусульманське право.

49. Роль І. Франка у поширенні соціального права в законодавство Австро-Угорської імперії.
50. Особливості далекосхідної школи права.
51. Принципи зближення національного законодавства між країнами на основі порівняльного правознавства.
52. Вольтер про компаративістику та порівняльне правознавство.
53. Правові сім'ї релігійної орієнтації.
54. Форми наближення національного законодавства до міжнародного права.
55. Розвиток філософії та її вплив на право народів Європи.
56. Звичаї та їх вплив на розвиток правових сімей.
57. Доктрини співвідношення міжнародного права та національного законодавства.
58. Поняття порівняльного правознавства.
59. Мусульманське право.
60. Глобалізація та її вплив на уніфікацію права.
61. Сучасний стан розвитку континентального права в Європі.
62. Роль Корану в розвитку сучасного права в країнах, де найпоширенішою вірою є іслам.
63. Інкорпорація норм міжнародного права у національне законодавство країн та її значення для порівняльного правознавства.
64. Формування та розвиток ідей порівняльного правознавства в XIX ст.
65. Порівняльне цивільно-процесуальне право країн Європи.
66. Запозичення норм загального і континентального права для правового розвитку країн Азії.
67. Поняття уніфікації права.
68. Розвиток податкових систем та їх загальносвітова уніфікація.
69. Право федерацій та їх суб'єктів.
70. Особливості розвитку порівняльного правознавства після другої світової війни.
71. Порівняльне кримінальне право країн Азії та Європи.
72. Вплив ООН на розвиток національного законодавства країн, що розвиваються.
73. Поняття порівняльного правознавства.
74. Далекосхідне право.
75. Шляхи усунення протиріч між нормами міжнародного права та національного законодавства.
76. Діяльність компаративістів у сучасних умовах.

77. Особливості процедур правотворчого процесу у федерації.
 78. Вплив ООН на розвиток Азії та Північної Африки.
 79. Поняття методів порівняльного правознавства.
 80. Мусульманське право.
 81. Розв'язання протиріч, які виникають між міжнародним правом та національним законодавством.
 82. Аристотель про розвиток порівняльного правознавства.
 83. Континентальне право та його особливості.
 84. Імплементация та її роль у порівняльному правознавстві.
 85. Порівняльне правознавство в англічому світі.
 86. Далекосхідні правові сім'ї.
 87. Правове порівняння за методом "вертикалі" і "горизонталі".
 88. Сучасне порівняльне правознавство.
 89. Вплив релігії на розвиток права.
 90. Відмінність правових систем федерації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Давид Р., Жоффре-Спинози К.* Основные правовые системы современности. — М., 1996.
2. *Саидов А.* Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности): Учебник. — М., 2000.
3. *Тихомиров Ю.* Курс сравнительного правоведения. — М., 1996.
4. *Харитонов С.* История приватного права Европы: Східна традиція. — Одеса, 2000.
5. *Харитонов С.* История приватного права Европы: західна традиція. — Одеса, 2001.
6. *Харитонова О., Харитонов С.* Порівняльне право Європи: Посібник. — Харків, 2002.
7. *Европейское право: Учебник /* Под ред. Л. Энгтина. — М., 2000.
8. *Топорнин Б.* Европейское право. — М., 1998.
9. *Порівняльне правознавство /* За ред. В. Д. Ткаченка. — Х.: Право, 2003.
10. *Марченко М.* Сравнительное правоведение. Общая часть: Учеб. для юрид. вузов. — М., 2001.
11. *Підтригора О.* Римське приватне право: Академ. курс. — К., 2001.

Додаткова

12. *Административное право зарубежных стран: Учеб. пособие /* Под ред. проф. А. Козирова. — М., 1996.
13. *Аннерс Е.* История европейского права. — М., 1996.
14. *Ансель М.* Методологические проблемы сравнительного права // Очерки сравнительного права. — М., 1981.
15. *Ансон В.* Договорное право. — М., 1984.
16. *Берман Г. Дж.* Западная традиция права: эпоха формирования. — М., 1999.
17. *Бребан Г.* Французское административное право. — М., 1988.
18. *Безбах В., Кулаги М.* Советское и иностранное гражданское право. — М., 1989.
19. *Ведель Ж.* Административное право Франции. — М., 1973.
20. *Давид Р.* Основные правовые системы современности (сравнительное право). — М., 1967.
21. *Жалинский А., Рерихт А.* Введение в немецкое право. — М., 2001.
22. *Зенин И. А.* Гражданское, торговое право капиталистических стран. — М., 1992.
23. *Зивс С.* О методе сравнительного исследования в науке о государстве и праве // Сов. Государство и право. — 1964.
24. *Зиллер Ж.* Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. — К., 1996.
25. *Козлов В. А.* Проблемы сравнительного правоведения // Правоведение. — 1976. — № 2.
26. *Козирова А., Штатина М.* Административное право зарубежных стран. — М., 2003.
27. *Колосов Ю.* Международное право. — М., 1995.
28. *Кох Х., Магнус У., Винклер фон Моренфельс П.* Международное частное право и сравнительное правоведение / Пер. с нем. Ю. Юмашева. — М., 2001.
29. *Кулагин М. И.* Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран. — М., 1987.
30. *Ласк Г.* Гражданское право США. — М., 1961.
31. *Максименко Н.* Сравнительное изучение истории права // Зап. Харьк. ун-та, 1898.
32. *Матвеев Ю.* Англо-американское деликтное право. — М., 1973.
33. *Мозолин В.* Австрия: проблемы гражданского и семейного права. — М., 1983.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Порівняльне правознавство”	4
Зміст дисципліни “Порівняльне правознавство”	4
Теми контрольних робіт.....	7
Питання для самоконтролю.....	9
Список літератури.....	12

34. *Никеров Г.* Административное право США. — М., 1977.
35. *Отришко В.* Міжнародне економічне право: Підручник. — К., 1995.
36. *Осакве К.* Сравнительное правоведение в схемах: Общая и особенная части: Учеб-практ. пособие. — М., 2000.
37. *Основные институты гражданского права зарубежных стран: Сравнительно-правовое исследование / Рук. авт. коллектива В. Залесский.* — М., 1999.
38. *Очерки сравнительного права / Отв. ред. В. Туманов.* — М., 1981.
39. *Полковников Г.* Английское право о компаниях: закон и практика. — М., 1999.
40. *Право Европейского Союза: правовое регулирование торгового оборота: Учеб пособие / Под ред. В. Безбаха, А. Капустина, В. Пучинского.* — М., 1999.
41. *Правовые системы стран мира: Энциклопед. справ./ Отв. ред. А. Сухарев.* — М., 2000.
42. *Решетников Ф.* Правовые системы стран мира: Справочник. — М., 1993.
43. *Романов А.* Правовая система Англии. — М., 2000.
44. *Супатаев М.* Право в современной Африке. — М., 1991.
45. *Тихомиров Ю.* Публичное право. — М., 1995.
46. *Туманов В.* О развитии сравнительного правоведения // Сравнительное правоведение. — М., 1978.
47. *Туманов В.* О развитии сравнительного правоведения // Сов. гос. и право. — 1982. — № 11.
48. *Туманов В.* Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности). — М., 2000.
49. *Французский гражданский кодекс 1804 г. // Пер. с фр. И. Перетерского.* — М., 1941.
50. *Цвайгерт К., Кетц Х.* Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. — М., 1998.
51. *Шершеневич Г.* Учебник русского гражданского права. — М., 1914.
52. *Эминеску П. К.* Вопрос о сравнимости различных правовых систем // Сравнительное правоведение // Отв. ред. В. Туманов. — М., 1975.

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
 Редактор *С. Г. Розузько*
 Комп'ютерне верстання *А. П. Нечиторук*

Зам. № ВКЦ-4488

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
 Друк рогаційний трафаретний.
 Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
 03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
 суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*